

10. Chernik, S.D. (2023). Yevropeiska konventsiia pro usynovlennia ditei (perehliana): problemni aspekty. [The European Convention on Adoption of Children (revised): problematic aspects]. *Naukovi zapysky. Seriya: Pravo*. Vypusk 14. 219-223. [in Ukrainian].
11. Yevropeiska konventsiia pro usynovlennia ditei (perehliana). (2008, November 27). [European Convention on the Adoption of Children (Revised)]. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_a17#Text [in Ukrainian].
12. Konstytutsiia Ukrainy. (1996, June 28). [Constitution of Ukraine]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian].
13. Tsyvilnyi kodeks Ukrainy. (2003, January 16). [The Civil Code of Ukraine]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> [in Ukrainian].
14. Simeinyi kodeks Ukrainy. (2002, January 10). [Family Code of Ukraine]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text> [in Ukrainian].
15. Melnyk, O. V. (2014). Problemni pytannia, obumovleni diieiu taiemnytsi usynovlennia v Ukraini. [Problematic issues caused by the effect of secrecy of adoption in Ukraine]. *Chasopys tsyvilistyky*. Vyp. 16. 209-212. [in Ukrainian].
16. Pro okhoronu dytynstva. (2001, April 26). [On the protection of childhood]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#Text> [in Ukrainian].
17. Kryminalnyi kodeks Ukrainy. (2001, April 5). [Criminal codex of Ukraine]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 9.05.2024

УДК 347.79

DOI: 10.36550/2522-9230-2024-16-38-42

Вийванко Олег Михайлович,

аспірант Західноукраїнського національного університету

e-mail: oleg_viyvanko_m@ukr.net

ORCID ID: 0000-0003-3504-5471

МІЖНАРОДНИЙ ТА УКРАЇНСЬКИЙ ДОСВІД У СФЕРІ ЗАСТОСУВАННЯ ДОКТРИНИ ВИЧЕРПАННЯ ПРАВ НА ОБ'ЄКТИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Вичерпання прав є одним із засобів обмеження виключних прав на об'єкти інтелектуальної власності. Необхідність введення цієї концепції була зумовлена потребами та вимогами товарообороту, коли потрібно було дійти до балансу інтересів патентоволодільців та торгових організацій.

Слід відмітити, що права на об'єкти інтелектуальної власності дозволяють організації чи приватній особі, яка ними володіє, мати виключні права (наприклад, контролювати поширення захищеного патентом продукту). Водночас, вичерпання прав на об'єкти інтелектуальної власності означає втрату зазначеного вище права контролювати поширення і перепродаж продукту, після того, як останній був реалізований на ринку на визначеній території чи з дозволу правовласника.

Правова доктрина міжнародного вичерпання є більш суперечливою та, взагалі, не визнається у деяких країнах. Зокрема, власник права на об'єкт інтелектуальної власності не може запобігти імпорту останнього в країну, що визнає міжнародне вичерпання, якщо цей продукт продається із його дозволу в іноземній країні. Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (далі -ТРИПС) взагалі не розглядає доктрину вичерпання прав на об'єкти інтелектуальної власності.

Сьогодні українське законодавство містить прогалини, які дають змогу зловживати правами у сфері застосування продуктів інтелектуальної діяльності. Тому необхідно внести ряд змін до чинного законодавства, зокрема, які пов'язані із практичним застосуванням доктрини вичерпання прав.

Мета статті - проаналізувати український та міжнародний досвід щодо застосування концепції вичерпання прав інтелектуальної власності, з'ясувати прогалини та недоліки національного законодавства у цій сфері, визначити основні напрямки його вдосконалення.

Ключові слова: вичерпання прав інтелектуальної власності, результати інтелектуальної діяльності, обмеження прав, міжнародний досвід, вдосконалення законодавства України.

Viyvanko O. INTERNATIONAL AND UKRAINIAN EXPERIENCE IN THE APPLICATION OF THE DOCTRINE OF EXHAUSTION OF RIGHTS TO INTELLECTUAL PROPERTY OBJECTS

Exhaustion of rights is one of the means of limiting exclusive rights to objects of intellectual property. The need to introduce this concept was determined by the needs and requirements of trade, when it was necessary to reach a balance of interests of patent holders and trade organizations.

It should be noted that intellectual property rights allow the organization or individual that owns them to have exclusive rights (for example, to control the distribution of a patent-protected product). At the same time, the exhaustion of rights to intellectual property objects means the loss of the above-mentioned right to control the distribution and resale of the product, after the latter has been sold on the market in a certain territory or with the permission of the right holder.

The legal doctrine of international exhaustion is more controversial and not generally recognized in some countries. In particular, the owner of the right to an object of intellectual property cannot prevent the import of the latter into a country that recognizes international exhaustion, if this product is sold with his permission in a foreign country. The Agreement on Trade Aspects of Intellectual Property Rights (hereinafter - TRIPS) does not consider the doctrine of exhaustion of rights to intellectual property objects at all.

Today, Ukrainian legislation contains gaps that make it possible to abuse rights in the field of application of intellectual activity products. Therefore, it is necessary to make a number of changes to the current legislation, in particular, those related to the practical application of the doctrine of exhaustion of rights.

The purpose of the article is to analyze the Ukrainian and international experience regarding the application of the concept of exhaustion of intellectual property rights, to find out the gaps and shortcomings of the national legislation in this area, to determine the main directions of its improvement.

Key words: exhaustion of intellectual property rights, results of intellectual activity, limitation of rights, international experience, improvement of Ukrainian legislation.

Постановка проблеми. В умовах прогресуючого розвитку науки та техніки результати інтелектуальної діяльності набувають великого значення в цивільному обороті. У більшості країн світу на законодавчому рівні встановлений принцип вичерпання прав, головною метою якого - не допускати підроблені товари на ринок. Він, насамперед, полягає в обмеженні прав правоволодільця, що пов'язані із оборотом носіїв охоронюваних об'єктів інтелектуальної власності після першого їх правомірною відчуження.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Принцип вичерпання прав в Україні отримав законодавче регулювання порівняно недавно, тому практично відсутня юридична практика в даній сфері. У науковій літературі також відсутній єдиний підхід щодо визначення доктрини, формулювання сутності та правової природи поняття вичерпання прав на об'єкти інтелектуальної власності. Дане питання частково досліджували: Г.Андрощук, І. Вишенець, С.Глотов, С. Мазуренко та інші науковців. Проте, доктрина вичерпання прав на сьогодні є недостатньо вивченою та потребує більш детального науково дослідження і обґрунтування.

Мета статті – проаналізувати український та міжнародний досвід щодо застосування концепції вичерпання прав інтелектуальної власності, з'ясувати прогалини та недоліки національного законодавства у цій сфері, визначити основні напрямки його вдосконалення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Термін «вичерпання прав» виник та був трактований в германському праві на поч. ХХ століття. Рішення Імперського суду Німеччини у 1906 році стало фундаментом для формування нової концепції, яка полягала у тому, що право на розповсюдження об'єктів інтелектуальної власності підлягає вичерпанням. Законодавчо її було затверджено Законом Німеччини про авторське право 1965 року.

Теоретично визначення поняття вичерпання прав було вперше сформульовано німецьким науковцем Дж. Колером та застосовувалось в судовій практиці для вирішення конфліктів між володільцями прав на об'єкти інтелектуальної власності та торговельних організацій (дистрибуторів) [1].

Вичерпання прав інтелектуальної власності є одним із засобів обмеження права забороняти використовувати об'єкт інтелектуальної власності (далі - ІВ) правовласником після того, як він особисто чи за його згоди цей об'єкт ІВ було введено у цивільний оборот. Тобто, коли продукт продається із дозволу власника ІВ, його перепродаж, оренда, позика тощо третьою стороною на внутрішньому і міжнародному ринках регулюються зазначеним принципом.

Отже, якщо продукт, щодо якого діє право інтелектуальної власності, був проданий власником прав чи іншими особами за його згодою, право ІВ вважається за цих умов вичерпаним. Власник його більше здійснювати не може. Це обмеження називають доктриною вичерпання чи доктриною першого продажу. Для прикладу, якщо винахідник отримав патент на новий різновид парасольки, то він (або інша особа, кому він продав свій патент) може заборонити на законних підставах іншим компаніям виготовляти і продавати такі парасольки, проте не може заборонити покупцям, що вже придбали їх, перепродавати парасольки третім особам. Аналогічно і щодо програмного забезпечення. «Якщо частина програмного забезпечення, що містить запатентований алгоритм, розповсюджується власником патенту, патент вичерпується» [1].

Залежно від території, на якій товар має бути введений у цивільний обіг, так щоб інші особи без згоди правовласника мали право його вільно використовувати, виділяють три різновиди вичерпання прав:

- «міжнародний (незалежно від того, де товар був введений в цивільний обіг, правовласник не має права, наприклад, забороняти використання своєї торгової марки по відношенню до цього товару);

- регіональний (якщо вказане право вичерпується на території певного регіону, де товар був введений в цивільний обіг);

- національний (у разі, якщо вільне використання товару на території деякої держави може здійснюватися тільки після того, як він був введений в цивільний обіг саме цієї держави)» [2].

Правова доктрина міжнародного вичерпання є більш суперечливою та, взагалі, не визнається у деяких країнах. Зокрема, власник права на об'єкт інтелектуальної власності не може запобігти імпорту

останнього в країну, що визнає міжнародне вичерпання, якщо цей продукт продається із його дозволу в іноземній країні. Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (далі -ТРИПС) взагалі не розглядає доктрину вичерпання прав на об'єкти інтелектуальної власності.

Brexit у 2020 р. спричинив обмеження у питанні торгівлі з боку Великобританії, при цьому створивши асиметричний статус щодо вичерпання, це «дозволило до Великобританії імпортувати з європейської економічної зони (ЄЗ), де немає відповідної можливості для паралельного експорту із Великобританії до ЄЗ» [1].

Отже, вичерпання прав є обмеженням майнового права правовласника забороняти використовувати об'єкта ІВ після того, як він чи з його згоди цей об'єкт було введено у цивільний оборот. Концепцію це називають «доктрина першого продажу».

Якщо виключні права володільця патенту, що надаються в окремій державі, вичерпуються відносно тих товарів, що були введені у цивільний оборот на її території, то йдеться про національну модель.

Регіональна модель вичерпання прав (для прикладу, в Європейському Союзі) стосується товарів, які введені були в оборот правомірно на території будь-якої із держав, що належать до ЄС. Зміст зазначеного полягає у тому, що власник прав на результат інтелектуальної діяльності, що охороняється відповідним документом, в момент першого його введення в господарський обіг шляхом продажу на території ЄС втрачає своє право на контроль за його подальшим розповсюдженням в рамках Європейського Союзу. Тобто, зазначений об'єкт інтелектуальної власності циркулює вільно в масштабах ЄС без будь-яких обмежень.

Міжнародне ж вичерпання виключних прав полягає у застосуванні даного принципу відносно об'єктів інтелектуальної власності, які були правомірно введені в оборот у будь-якій державі світу.

17 жовтня 2019 р. парламент України ухвалив внесення змін до Митного кодексу України, які стосуються захисту прав ІВ при переміщенні товарів через кордон України. Таким чином, Україна узгодила власне законодавство у відповідність до Регламенту (ЄС) № 608/2013 Європейського Парламенту та Ради від 12 червня 2013 р. «Про митний контроль за дотриманням прав інтелектуальної власності» [3]. Цим документом дано визначення таким термінам, як «піратські товари», «контрафактні товари», «товари, які підозрюються в порушенні права ІВ».

Отже, міжнародне вичерпання прав щодо об'єктів ІВ в Україні тепер отримав офіційний статус. Зазначений принцип діяв і раніше де-факто у багатьох випадках, проте відсутність формального його закріплення у законодавстві провокувало періодично конфліктні ситуації між правовласниками та імпортерами. Проте, обмеження залишені були для лікарських засобів та засобів захисту рослин, що мають відповідні сертифікати відповідної додаткової охорони.

Принцип вичерпання прав на об'єкти ІВ передбачений у законодавстві багатьох країн, у тому числі і України. Зокрема, у частині 5 статті 12 Закону України «Про авторське право і суміжні права» [4], у частині 6 статті 16 Закону України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» [5] та ін. Проте, з огляду на те, що виключні права мають певну територіальну обмеженість, на практиці виникають певні проблеми щодо його застосування стосовно товарів, що містять охоронювані об'єкти та що були на території іншої держави правомірно введені у цивільний оборот.

Принцип вичерпання прав («принцип першого продажу»), закріплений також в абзаці 2 пункту 6 статті 16 Закону України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг». Згідно з яким «виключне право власника свідоцтва забороняти іншим особам використовувати без його згоди зареєстрований знак не поширюється, зокрема, на використання знака для товару, введеного під цим знаком у цивільний обіг власником свідоцтва чи за його згодою. За умови, що власник свідоцтва не має вагомих підстав забороняти таке використання у зв'язку з подальшим продажем товару, зокрема у разі зміни або погіршення стану останнього після введення його в цивільний обіг» [6]. Таким чином, перепродаж товару уже не потребує відповідного дозволу власника ТМ і не може бути обмежений ним або заборонений.

Чинним законодавством України, що визначає питання охорони авторських прав, встановлено національний принцип вичерпання прав. У частині 5 статті 12 Закону України «Про авторське право і суміжні права» зазначено: «Якщо примірники твору законним чином введено у цивільний оборот шляхом їх першого продажу в Україні, допускається подальше відчуження цих примірників без згоди суб'єкта авторського права і без сплати винагороди (вичерпання прав), крім оригіналів творів мистецтва, подальше відчуження яких здійснюється із сплатою винагороди за право слідування відповідно до статті 30 цього Закону. Дія положень цієї частини не поширюється на інтерактивне надання доступу публіці до твору» [4].

Аналогічний підхід діє й стосовно об'єктів суміжних прав. Згідно частини 6 статті 38 Закону України «Про авторське право і суміжні права»: «Якщо примірники записаного виконання законним чином введено у цивільний оборот шляхом їх першого продажу в Україні, допускається подальше відчуження таких примірників без згоди суб'єктів суміжних прав на таке виконання і без сплати винагороди» [4].

Таким чином, виключні права, що стосуються об'єктів авторських та суміжних прав вичерпуються одразу після правомірного першого продажу їх примірників в Україні. Водночас правоволодільць може перешкодити ввезенню будь-яких примірників в Україну, апелюючи до відповідного права на імпорт.

Подібна норма передбачена і у законодавстві Німеччини та інших держав. Отже, це положення покликане обмежити виключне право - право на розповсюдження, мета якого одна: гарантувати оборотоздатність примірників творів.

Слід відмітити, що територіальний аспект щодо вичерпання виключних прав на міжнародному рівні у даний час практично не врегульований. У міжнародних нормативно-правових актах, які регулюють відносини в сфері охорони ІВ, не містяться норми, спрямовані на уніфікацію даного принципу вичерпання прав. А отже, «...використання у правозастосовчій практиці країн різних принципів вичерпання прав інтелектуальної власності, і в тому числі, вичерпання прав на товарні знаки, не входить в протиріччя з положеннями основних міжнародних договорів» [7, с. 7].

Бернська Конвенція з охорони літературних і художніх творів [8] та Міжнародна конвенція про охорону прав виконавців, виробників фонограм і організацій мовлення (Римська конвенція) [9] не передбачають вичерпання виключних прав. Також не містить норм про принцип вичерпання прав ІВ і Паризька конвенція з охорони промислової власності [10].

Європейське законодавство дотримується обмежувального тлумачення вичерпання права на розповсюдження. Відповідно з положеннями ст. 4 ч. 2 Директиви: «Право на розповсюдження в Співтоваристві, яке стосується оригіналу або копії твору, вичерпується тільки першим продажем або першою передачею власності на цей об'єкт в Співтоваристві, здійснений праволодільцем чи з його дозволу» [11]. Згідно з статтею 7.1 Директиви, межі «вичерпання прав» визначаються територією Європейського Союзу. Однак зробити однозначні висновки стосовно міжнародного вичерпання права, важко, тому що Директива хоча і забороняє національне вичерпання прав, не містить прямої заборони відносно міжнародного вичерпання права.

Висновки. Отож, принцип вичерпання прав на об'єкти ІВ полягає в обмеженні праволодільця використовувати свої права, що стосуються перешкоджанню подальшому обороту тих товарів, які містять охоронювані законом об'єкти ІВ, після правомірного їх введення у цивільний оборот.

Залежно від території, виділяють три різновиди вичерпання прав: міжнародний, регіональний, національний.

Національний принцип, зокрема, реалізується за наявності двох умов: примірники цього твору були правомірно обнародовані; також вони введені шляхом першого їх продажу в Україні. Отож, повинна бути наявність водночас двох умов. Регіональна модель вичерпання прав (зокрема, в Європейському Союзі) стосується товарів, що введенні були в цивільний оборот правомірно на території держав, які належать до ЄС. Міжнародне вичерпання виключних прав полягає, насамперед, у застосуванні цього принципу відносно об'єктів ІВ, які правомірно були введені у цивільний оборот в будь-якій державі світу.

У наш час, на жаль, залишаються труднощі реалізації доктрини вичерпання права. Адже нечітким є правове регулювання відносин, що виникають у зв'язку із використанням зазначеного принципу. Все більше виявляється ситуацій, коли необхідно використати доктрину вичерпання права. Тому, з метою чіткого регулювання відносин, що стосуються цього питання, потрібно керуватися практикою зарубіжних країн. Слід виходити із того положення, що введення товарів в цивільний обіг за кордоном має таке ж правове значення для вичерпання прав, як і в конкретній країні. Цей підхід є фундаментальним для міжнародного вичерпання прав.

Також варто звернути увагу на те, що законодавством України не визначається, зокрема: територія, на якій об'єкти ІВ, визначені торговельною маркою, повинні бути введені у цивільний оборот; які саме дії щодо цих товарів вважаються «введенням в цивільний оборот» з метою вичерпання прав тощо. Тому це питання потребує уточнення та більш детального правового регулювання.

Закріплення норм, що конкретизують доктрину вичерпання прав на рівні законодавства, має важливе значення у процесі вдосконалення захисту прав ІВ.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Берестовська А. Вичерпання прав на торгову марку: податкові і митні аспекти (2014) URL: https://jurliga.ligazakon.net/analytics/108254_vicherpannya-prav-na-torgovu-marku-podatkov--mitn-aspekti
2. Ізбаш О.О. Міжнародні аспекти захисту інтелектуальних прав. *LEX PORTUS*. 2018. № 2 (10) С. 79-94. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/70b9f63e-f729-4e23-952b-52e175e60e6f/content>
3. Україна законодавчо врегулювала міжнародний принцип вичерпання прав і посилила боротьбу з контрафактом на митниці (2020 р.) URL: <https://craneip.com/uk/ukra%20na-zakonodavcho-vregulyovala-mizhnarodnij-princzip-vicherpannya-prav-i-posilila-borotbu-z-kontrafaktom-na-mitniczi/>
4. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 1 грудня 2022 року № 2811-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text>
5. Про охорону прав на знаки для товарів і послуг: Закон України від 15 грудня 1993 року № 3689-XII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3689-12#Text>
6. Кафарова Л. Принцип вичерпання прав на ТМ: особливості правового регулювання. *Закон і бізнес*. 13.10-19.10.2018. URL: <https://zib.com.ua/ua/134851.html>
7. Євков А. М. Проблеми врегулювання територіального аспекту вичерпання виключних прав на об'єкти інтелектуальної власності в міжнародно-правових актах. *Часопис Національного університету "Острозька академія". Серія "Право"*. 2014. №1(9). URL: <https://lj.oa.edu.ua/articles/2014/n1/14yamma.pdf>
8. Бернська Конвенція з охорони літературних і художніх творів: Паризький Акт від 24 липня 1971 року, змінений 2 жовтня 1979 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_051#Text

9. Міжнародна конвенція про охорону прав виконавців, виробників фонограм і організацій мовлення (Римська конвенція) від 26 жовтня 1961 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_763#Text

10. Паризька конвенція з охорони промислової власності від 20 березня 1883 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_123#Text

11. Про гармонізацію деяких аспектів авторського права і суміжних прав в інформаційному суспільстві: Директива Європейського Парламенту і Ради 2001/29/ЄС від 22 травня 2001 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_005-01#Text

12. Мазуренко С.В. Принцип вичерпання права як підстава обмеження правомочності власника об'єкта інтелектуальної власності. *Юридичний вісник*. 2011. № 1. С. 47-52.

REFERENCES:

1. Berestovska, A. (2014). *Vycherpannia prav na torhovu marku: podatkovі i mytni aspekty [Exhaustion of trademark rights: tax and customs aspects]*. Retrieved from https://jurliga.ligazakon.net/analytics/108254_vicherpannya-prav-na-torgovu-marku-podatkov--mitn-aspekti [in Ukrainian]

2. Izbash, O. O. (2018). Mizhnarodni aspekty zakhystu intelektualnykh prav [International aspects of intellectual rights protection]. *LEX PORTUS*, 2 (10), 79-94. Retrieved from <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/70b9f63e-f729-4e23-952b-52e175e60e6f/content> [in Ukrainian]

3. *Ukraina zakonodavcho vrehuliuvala mizhnarodnyi pryntsyv vycherpannia prav i posylila borotbu z kontrafaktom na mytnytsi (2020) [Ukraine legislatively regulated the international principle of exhaustion of rights and strengthened the fight against counterfeiting at customs]*. Retrieved from <https://craneip.com/uk/ukra%dl%97na-zakonodavcho-vregulyovala-mizhnarodnij-princzip-vicherpannya-prav-i-posilila-borotbu-z-kontrafaktom-na-mitniczi/> [in Ukrainian]

4. *Pro avtorske pravo i sumizhni prava: Zakon Ukrainy vid 1 hrudnia 2022 roku № 2811-IX [On copyright and related rights: Law of Ukraine dated December 1, 2022 № 2811-IX]*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text> [in Ukrainian]

5. *Pro okhoronu prav na znaky dlia tovariv i posluh: Zakon Ukrainy vid 15 hrudnia 1993 roku № 3689-XII [On protection of rights to signs for goods and services: Law of Ukraine dated December 15, 1993 № 3689-XII]*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3689-12#Text> [in Ukrainian]

6. Kafarova, L. (2018). Pryntsyv vycherpannia prav na TM: osoblyvosti pravovoho rehulivannia [The principle of exhaustion of TM rights: peculiarities of legal regulation]. *Zakon i biznes - Law and business*, 13.10-19.10. Retrieved from <https://zib.com.ua/ua/134851.html> [in Ukrainian]

7. Yevkov, A. M. (2014). Problemy vrehulivannia terytorialnogo aspektu vycherpannia vyklyuchnykh prav na obiekty intelektualnoi vlasnosti v mizhnarodno-pravovykh aktakh [Problems of regulating the territorial aspect of exhaustion of exclusive rights to objects of intellectual property in international legal acts]. *Chasopys Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia». Seriia «Pravo» - Journal of the National University «Ostroh Academy». «Law» series, №1(9)*. Retrieved from <https://lj.oa.edu.ua/articles/2014/n1/14yammpa.pdf> [in Ukrainian]

8. *Bernska Konventsiia z okhorony literaturnykh i khudozhnykh tvoriv: Paryzkyi Akt vid 24 lypnia 1971 roku, zminenyi 2 zhovtnia 1979 roku [Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works: Paris Act of July 24, 1971, amended on October 2, 1979]*. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_051#Text [in Ukrainian]

9. *Mizhnarodna konventsiia pro okhoronu prav vykonavtsiv, vyrobnykiv fonohram i orhanizatsii movlennia (Rymska konventsiia) vid 26 zhovtnia 1961 roku [International Convention on the Protection of the Rights of Performers, Producers of Phonograms and Broadcasting Organizations (Rome Convention) of October 26, 1961]*. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_763#Text [in Ukrainian]

10. *Paryzka konventsiia z okhorony promyslovoi vlasnosti vid 20 bereznia 1883 roku [Paris Convention for the Protection of Industrial Property of March 20, 1883]*. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_123#Text [in Ukrainian]

11. *Pro harmonizatsiiu deiaknykh aspektiv avtorskoho prava i sumizhnykh prav v informatsiinomu suspilstvi: Dyrektyva Yevropeiskoho Parlamentu i Rady 2001/29/TeS vid 22 travnia 2001 roku [On the harmonization of some aspects of copyright and related rights in the information society: Directive 2001/29/EU of the European Parliament and of the Council of May 22, 2001]*. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_005-01#Text [in Ukrainian]

12. Mazurenko, C. B. (2011). Pryntsyv vycherpannia prava yak pidstava obmezhenia pravomochnosti vlasnyka obiekta intelektualnoi vlasnosti [The principle of exhaustion of the right as a basis for limiting the authority of the owner of an intellectual property object]. *Yurydychnyi visnyk. - Legal Bulletin, 1*, 47-52 [in Ukrainian].